

Arbetslivskommissionen för konstindustrin, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen inom konstindustrin	868	941	9805	10116
Kompetensområdet för ädelmetallbranschen	32	57		
Kompetensområdet för träsnickeri	88	84		
Kompetensområdet för sameslöjd	8	4		
Kompetensområdet för ur- och mikromekanik	23	28		
Kompetensområdet för handledningsverksamhet inom hantverk	65	67		
Kompetensområdet för instrumentbygge	3	9		
Kompetensområdet för tapetsering	26	54		
Kompetensområdet för restaureringsbranschen	39	57		
Kompetensområdet för inredningsbranschen	364	346		
Kompetensområdet för produkttillverkning	189	215		
Kompetensområdet för metallsmide	29	19		
Inga uppgifter	2	2		
Yrkesexamen inom konstindustrin	130	160	881	946
Yrkesexamen i sameslöjd**	0	0	0	3
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	3	0	6	0
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	31	25	147	124
Kompetensområdet för vapentillverkning				
Kompetensområdet för ädelmetallbranschen		6		
Kompetensområdet för urbranschen				
Kompetensområdet för förgyllning	1			
Kompetensområdet för mikromekanik				

Kompetensområdet för hantverksarbete	14	3		
Kompetensområdet för restaurering	6	1		
Kompetensområde för inredning	1			
Kompetensområdet för instrumentbygge				
Kompetensområdet för smide		1		
Kompetensområdet för tapetsering	9	4		
Kompetensområdet för museiteknik		10		
Kompetensområdet för glasblåsning				
Inga uppgifter				
Totalt	1179	1126	10883	11189

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom konstindustrin	868	941	8 %
Yrkesexamen inom konstindustrin	130	160	23 %
Yrkesexamen i sameslöjd**	0	0	0 %
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	3	0	100 %
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	31	25	-19 %

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom konstindustrin	9805	10116	3 %
Yrkesexamen inom konstindustrin	881	946	7 %
Yrkesexamen i sameslöjd**	0	3	300 %
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	6	0	-100 %
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	147	124	-16 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom konstindustrin	9170	9441	3 %
Yrkesexamen inom konstindustrin	865	906	5 %
Yrkesexamen i sameslöjd**	0	2	100 %
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	6	0	-100 %
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	137	120	-12 %

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom konstindustrin	635	675	6 %
Yrkesexamen inom konstindustrin	16	40	150 %
Yrkesexamen i sameslöjd**	0	1	100 %
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	0	0	0 %
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	10	4	-60 %

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar samt förändringar i antalet prestationer

Målet att avlägga examensdelar gäller färre än 10 procent av examina inom branschen. Antalet avlagda grundamina och yrkesamina inom konstindustrin samt deras examensdelar har ökat något från 2022 till 2023. Avläggandet av specialyrkesexamen inom konstindustrin och dess examensdelar minskade något från 2022 till 2023.

Examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

Ingen har avlagt yrkesexamen i sameslöjd 2022 och 2023. Examina har inte avlagts inom alla kompetensområden för yrkesexamen inom konstindustrin. Även om yrkesexamen i sameslöjd och alla kompetensområden i yrkesexamen inom konstindustrin inte har avlagts varje år är det ytterst viktigt att utbildning erbjuds och ordnas inom dessa branscher. På så sätt garanteras kompetensen inom de aktuella sektorerna i Finland.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen inom konstindustrin	60	60	47	47
Yrkesexamen inom konstindustrin	40	40	29	20
Yrkesexamen i sameslöjd*	1	1	1	1
Specialyrkesexamen i sameslöjd*	1	1	0	0
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	20	1	10	9

**Trädde i kraft 1.8.2023, ye för sameslöjdsgesäll och sye för sameslöjdsmästare har beaktats*

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Antalet anordnartillstånd och aktiva anordnare har inte förändrats i anordnandet av grundexamina inom konstindustrin mellan 2022 och 2023. Däremot har antalet aktiva anordnare av yrkesexamen inom konstindustrin minskat. Utbildningar med få studerande borde också beaktas i den statliga finansieringen. Detta syns också i slöjdläroarbildningen.

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Examina/examensdelarna koncentreras tydligt till tillväxtcentra och stora utbildningsanordnare. Det finns också mindre utbildningsanordnare runt om i landet. Norra Finlands och Östra Finlands effekt minskar.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

År 2022 har följande examina avlagts inom branschen:

Grundexamen inom konstindustrin: 91,0 % på finska, 7,8 % på svenska, 0,1 % på samiska.

Yrkesexamen inom konstindustrin: 89,2 % på finska, 10,8 % på svenska.

Specialyrkesexamen inom konstindustrin: 100 % på finska.

Specialyrkesexamen i sameslöjd: 100 % på samiska.

År 2023 har följande examina avlagts inom branschen:

Grundexamen inom konstindustrin: 94,5 % på finska, 5,5 % på svenska.

Yrkesexamen inom konstindustrin: 96,9 % på finska, 3,1 % på svenska.

Specialyrkesexamen inom konstindustrin: 100 % på finska.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom konstindustrin	41 %	45 %	8 %	6 %
Yrkesexamen inom konstindustrin	43 %	46 %	7 %	4 %
Yrkesexamen i sameslöjd	-	-	-	-
Specialyrkesexamen i sameslöjd	-	-	-	-
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	81 %	12 %	6 %	1 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom konstindustrin	45 %	45 %	7 %	3 %
Yrkesexamen inom konstindustrin	38 %	57 %	4 %	1 %
Yrkesexamen i sameslöjd	-	100 %	0 %	0 %
Specialyrkesexamen i sameslöjd	-	-	-	-
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	98 %	1 %	0 %	1 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen inom konstindustrin	58 %	63 %	3 %	1 %
Yrkesexamen inom konstindustrin	75 %	81 %	4 %	1 %
Yrkesexamen i sameslöjd	-	0 %	-	0 %
Specialyrkesexamen i sameslöjd	-	-	-	-
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	87 %	85 %	2 %	1 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Medeltal för studeranderesponsen* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen inom konstindustrin	4,3	4,6	4,0	4,1
Yrkesexamen inom konstindustrin	4,6	4,6	4,1	4,1
Yrkesexamen i sameslöjd**	-	-	-	-
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	-	-	-	-
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	4,8	4,8	4,4	4,4

** Bedömningsskala 1–5*

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom konstindustrin	4,0	4,1
Yrkesexamen inom konstindustrin	3,9	4,2
Yrkesexamen i sameslöjd**	-	-
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	-	-
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	-	3,5

** Bedömningsskala 1–5*

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom konstindustrin	4,2	4,2
Yrkesexamen inom konstindustrin	4,5	4,2
Yrkesexamen i sameslöjd**	-	-
Specialyrkesexamen i sameslöjd**	-	-
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	4,1	3,9

** Bedömningsskala 1–5*

Reflektioner

Fördelning av platserna för yrkesprov

Innehållet i examensgrunderna för grundexamen inom konstindustrin är sådant att det är svårt att genomföra yrkesprov på arbetsplatserna. Det nuvarande procenttalet beskriver den situation som maximalt kan uppnås med de nuvarande examensgrunderna. Procenten för yrkesprov som genomförs i arbetslivet i yrkesexamen inom konstindustrin har sjunkit jämfört med året innan. Procenten yrkesprov som genomförs i arbetslivet är förvånansvärt liten, detta kan påverkas av t.ex. säsongvariationer. Andelen Inga uppgifter har minskat. Andelen yrkesprov som utförs på arbetsplatsen i specialyrkesexamen inom konstindustrin har ökat och är närmare 100 procent (98 %).

Förverkligande av tvåpartsbedömningen:

År 2023 har tvåpartsbedömningen i grundexamen inom konstindustrin ökat från 58 procent till 63 procent. I yrkesexamen har tvåpartsbedömningen ökat från 75 procent till 81 procent. I specialyrkesexamen har tvåpartsbedömningen minskat något; från 87 procent till 85 procent. Andelen Inga uppgifter har minskat något för alla examina (nu 1 procent i alla).

I yrkes- och specialyrkesexamina förverkligas tvåpartsbedömningen bättre, men även i dessa saknar 15–19 procent av bedömningarna en arbetslivsbedömare. Detta påverkar säkert examinas uppskattning i examinandernas och branschens yrkeskårens ögon.

Studeranderespons:

År 2022: Grundexamen inom konstindustrin: medeltal 4,18 497 svar (37,9 %)
(utbildningsavtal 468 svar, andel 39,3 %, medeltal 4,16. Läroavtal 46 svar, andel 31,8 %, medeltal 4,33).
Yrkesexamen inom konstindustrin: medeltal 4,19 19 svar (37,5 %)
(utbildningsavtal 12 svar, andel 29,8 %, medeltal 4,28. Läroavtal 7 svar, andel 42 %, medeltal 4,15).
Specialyrkesexamen inom konstindustrin: medeltal 3,93 11 svar (39 %)
(utbildningsavtal 2 svar, andel 100 %, medeltal 1,77. Läroavtal 9 svar, andel 33,3 %, medeltal 4,54).
För få personer har svarat på enkäterna från examina i sameslöjd.

Statistiken visar att medeltalen är bra! Det finns mycket lite variation i huruvida det var fråga om ett utbildningsavtal eller ett läroavtal. Många utbildningsanordnare har fått färre än 5 svar.

År 2023 är medeltalen för studeranderesponsen fortfarande goda, de har till och med stigit i grundexamen inom konstindustrin.

Grundexamen inom konstindustrin: 668 respondenter (svarsprocent 52,3 %).

Yrkesexamen inom konstindustrin: 113 respondenter (52,3 %).

Specialyrkesexamen inom konstindustrin: 17 respondenter (52,3 %).

Respons från arbetslivet:

Medeltalen för arbetsplatsenkäten 2023 ser bra ut, medeltalen har till och med stigit.

Svarsprocent i grundexamen inom konstindustrin 34,1 % (426 arbetsplatser).

I yrkesexamen inom konstindustrin 30,5 % (14 arbetsplatser) och i specialyrkesexamen inom konstindustrin 44,8 % (7 arbetsplatser).

Det har funnits för få respondenter för examina i sameslöjd eller så har det inte gjorts några prestationer.

Reflektioner

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Yrkesproven avläggs på arbetsplatserna när det är möjligt, men yrkesprov avläggs också i stor utsträckning som kundarbete vid läroanstalten.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Under besöken har man diskuterat motiveringarna till yrkesprov som genomförs vid läroanstalterna. Enligt utbildningsanordnarna är orsaken t.ex. att arbetsuppgifterna på arbetsplatsen inte lämpar sig för kraven på yrkesskicklighet i examensdelen. En del av de mångsidiga innehållen i examensdelarna är svåra att genomföra på arbetsplatserna, eller så kan de inte alls visas på arbetsplatserna. Läroanstalten kan ha beställningsarbeten från kunder som lämpar sig för yrkesprov och som utnyttjas i yrkesprov. I vissa fall är yrkesproven så stora att de inte

kan utföras på arbetsplatsen. Inom vissa delområden inom konstindustrin är det mycket svårt att hitta lämpliga arbetsplatser för att avlägga yrkesprov.

Dessutom har orsaken varit bl.a. motiveringar med anknytning till särskilt stöd eller studiernas framskridande. Studerandena som intervjuades upplevde att skolan ger goda förutsättningar för att avlägga yrkesprov, eftersom företagen inte nödvändigtvis har utrymme att göra yrkesprov bl.a. för stora möbler.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Arbetslivskommissionen har inte fått några rättelseyrkanden 2022–2023.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Inga begäranden om utlåtande har lämnats in 2022–2023. Under besöken har det konstaterats att planerna för bedömning av kunnande i huvudsak är ändamålsenliga och noggrant utarbetade.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

I den personliga tillämpningen av påvisande av kunnande planerar den studerande, läraren och arbetsplatshandledaren (om yrkesprovet genomförs på arbetsplatsen) tillsammans individuella arrangemang enligt vilka den studerande påvisar sitt kunnande enligt examensgrunderna. Enligt arbetslivskommissionens observationer verkar den personliga tillämpningen genomföras enligt instruktionerna.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Under besöken har följande utvecklingsobjekt observerats:

- Säkerställs det att de studerande skaffar sig tillräcklig kompetens vid läroanstalten när gruppens lärare besöker arbetsplatserna.
- Enligt läroanstaltens företrädare är det främsta målet att uppnå ekonomisk balans. På andra plats kommer utnyttjandet av EU-projekt för att utveckla läroanstalten.
- Trots utbildningar riktade till arbetsplatshandledare är vissa frågor i anslutning till yrkesprov och examensgrunderna okända för arbetsplatshandledarna.
- I yrkesproven fungerar ofta två lärare som bedömare och yrkesprov utförs i viss mån/i stor utsträckning vid läroanstalten. Hur kan man öka antalet yrkesprov på arbetsplatserna och försöka hitta bedömare från arbetslivet för att bedöma yrkesprov som genomförs vid läroanstalten.
- De studerande talar fortfarande om kurser även om de avser en examensdel eller en del av en examensdel eller ett yrkesprov, dvs. terminologin kunde preciseras i vardagen.
- Förklara examensgrunderna för de studerande.
- Samarbete mellan läroanstalterna skulle förbättra de studerandes möjligheter gällande valbara examensdelar.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Vid vissa läroanstalter krävs det att de gemensamma examensdelarna har avlagts innan kompetens kan förvärfvas på arbetsplatsen. Detta för att säkerställa att de gemensamma examensdelarna avläggs. Om de gemensamma examensdelarna kommer sist i studierna räcker den studerandes motivation inte nödvändigtvis till för att slutföra dem.

Vid en del läroanstalter genomförs de gemensamma examensdelarna som egna yrkesprov, vid en del integreras de i andra examensdelar.

Den kompetens som krävs för de gemensamma examensdelarna kan också påvisas på annat sätt, till exempel i skriftliga eller muntliga prov.

De gemensamma examensdelarna kan avläggas som webbkurser eller distansstudier.

Examensgrundernas funktion

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

Särskilt yngre studerande har svårigheter med att förstå språket i examensgrunderna och det konkretiseras inte för dem, grunderna upplevs tidvis som svåra att förstå på grund av ordalydelsen och krångelsvenska. Det vore bra att förtydliga examensgrundernas språk så att det blir mer praktiskt inriktat.

De omfattande examensdelarna upplevs som för stora, t.ex. "Design och framställning av produkter, lokaler eller tjänster" värd 45 kompetenspoäng. De valbara examensdelarna (15 kp) fungerar bra i arbetslivet, lätt att få en tydlig helhet.

Kompetensområdet för produkttillverkning; det vore bra om namnet var mer beskrivande. Det nuvarande namnet är vagt och berättar inte om innehållet.

Kommissionen anser det vara viktigt att branschen har tre examensnivåer inom alla kompetensområden. Möjligheterna till fortsatta studier inom exempelvis guldsmedsbranschen har minskat. Med tanke på utvecklingen inom sektorn borde det också finnas studievägar för vidareutbildning.

Inom kultur- och konstbranschen borde examina utvecklas i följande riktningar:

- Mångsysslare är guld värda, eftersom sektorn inte har råd att anställa en separat expert inom varje specialitet. En direkt slutsats av detta är att de som utexamineras måste lära sig eller vara beredda att lära sig många andra uppgifter utöver sitt eget specialområde.
- En annan sak som härleds ur den ständiga resursbristen är att de utexaminerade måste vara mer kommersiellt orienterade än tidigare. De borde alltså förstå att kunderna betalar fakturorna och att kommersialism inte är ett fult ord, utan en central förutsättning för företagets livskraft. Förutom att verksamheten är kulturell är den också affärsmässig, och dessa två utesluter inte varandra.
- Det tredje centrala nya kompetensbehovet är innovationsförmåga. För att verksamheten och branschen ska förbli intressanta och livskraftiga måste man ständigt sträva efter att förnya och innovera på ett proaktivt, inte bara reaktivt, sätt. Att skapa nytt kräver att man tål osäkerhet, och att man utöver att utveckla genom att planera även måste kunna utveckla genom att experimentera. Allt borde kunna göras i multiprofessionella team. Att skapa nytt borde inte vara ett undantagstillstånd eller ett specialprojekt, utan kontinuerlig, vardaglig verksamhet. Man borde börja öva på detta redan i skolan. Genom att innovera är det möjligt att få klart mer resurser än vad som kunde ses i utgångsläget.